

Het waterlabel

(FOTO: DE STENTOR)

Bij een extreme clusterbui moet het water tijdelijk geborgen worden. Als we niets doen, lopen vanzelf de laagste plekken onder en dat zijn lang niet altijd de plekken waar je het water het liefst wil bergen. Het waterlabel maakt inzichtelijk in welke mate een woning bijdraagt aan waterberging.

Gemeenten en waterschappen zoeken naar bufferzones in de stad. Bekend zijn de waterpleinen, maar ook straten en parkeerplaatsen kunnen waterbergend worden ingericht. De helft van de stad is echter particulier terrein en willen we de stad 'waterproof' maken, dan is ook de particulier aan zet. Verschillende steden en waterschappen zijn daarom programma's gestart om de particulier aan te zetten tot maatregelen. Voorbeelden van dergelijke programma's zijn 'Rainproof', 'Operatie Steenbreek', 'Huisjeboompjebeter' en 'Waterklaar'.

Waterlabel

Het idee voor een waterlabel is twee jaar geleden ontstaan tijdens een overleg van 'De Waag'. De Waag is een community waarin professionals vrijuit denken en discussiëren over het thema 'water in de stad'. Het

idee achter het waterlabel is: 'hoe kunnen we mensen bewust maken van goede waterhuishoudkundige ingrepen in hun omgeving zonder te vervallen in technische termen en maatregelen'.

We kennen allemaal het energielabel van een woning en daarover is niet iedereen enthousiast, vooral vanwege het verplichte karakter. Toch kan het bewoners stimuleren bewuster met energie om te gaan. Ook als je een koelkast of een auto koopt, is een energielabel een laagdrempelige manier om energieverbruik bij de keuze te betrekken. Voor huishoudelijke apparaten bestaat ook een waterlabel, maar dat is nog niet zo bekend. Nu is er dus ook een waterlabel voor de woning.

Met het waterlabel kan elke woning in Nederland worden gelabeld: een Label A betekent dat de woning en

◀ Figuur 1. Kaart met verschillende niveaus van het waterlabel in Bornerbroek.

het perceel hemelwater optimaal vasthoudt tijdens een hevige piekbui. Een Label G is het andere eind van het spectrum en betekent dat al het hemelwater direct wordt afgevoerd. Een woning met een volledig betegelde tuin, aangesloten op een gemengd rioolstelsel is een typisch voorbeeld van een G-Label woning.

Bewustwording

Verschillende gemeenten, waaronder Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Almelo, Almere en Purmerend gebruiken het waterlabel als communicatiemiddel naar bewoners en woningcorporaties. Daarbij wordt vooraf het waterlabel door de gemeente zo goed mogelijk ingevuld.

De bewoners kunnen de gegevens zelf aanpassen en zien welk label hun woning heeft. Maar ook welk label de burens hebben en de rest van de straat. De gedachte is dat de bewoners door het waterlabel meer waterbewust worden en vervolgens worden gestimuleerd om een hoger te label te scoren, door maatregelen te nemen.

De eerder genoemde initiatieven en de site 'huisje-boompjebeter' geven duidelijk aan welke maatregelen bewoners zelf kunnen nemen. Waterschap en ge-

meenten kunnen dit verder stimuleren met gerichte campagnes en technische of financiële ondersteuning bieden.

Monitoring

Naast bewustwording biedt het waterlabel ook de mogelijkheid om het klimaatbeleid of duurzaamheidsbeleid van een gemeente te monitoren. Door het waterlabel in de loop der jaren te volgen, kan worden gemeten hoe effectief het beleid is om hemelwater vast te houden op eigen perceel of om de tuinen en daken te vergroenen. Vergroenen heeft niet alleen een gunstig effect op de waterhuishouding, maar vergroot ook de biodiversiteit in de stad en vermin-

HOE WERKT HET WATERLABEL?

Een gebouw met een waterlabel A houdt regenwater langer vast of laat het infiltreren in de tuin. Zo komt er bij hevige regen minder water op straat en wordt er minder naar de zuivering afgevoerd. Iedereen kan zijn eigen waterlabel bepalen op www.waterlabel.net. Daar kan een bewoner ook zien hoe hij zijn waterlabel kan verhogen, door bijvoorbeeld de voortuin te vergroenen. Het waterlabel is, anders dan het energielabel, zelf in te vullen en bovendien geheel vrijblijvend.

▲ Buren met een A-label en een G-label.

dert hittestress. Het percentage groen in de tuin is een belangrijke factor voor het waterlabel.

Toepassing

Het Waterlabel kan ook worden gebruikt om specifieke wateroverlastproblemen op te lossen. Zo is bijvoorbeeld voor Den Haag een nauwkeurige 1d/2d (3Di model)berekening gemaakt van de wateroverlast die optreedt bij een zeldzame piekbui van eens in de honderd jaar. In figuur 2 is voor een bepaalde wijk de water op straat situatie tijdens deze bui weergegeven. Hierin zijn ook de stroombanen aangegeven, waarmee inzichtelijk is gemaakt hoe het water over de straat en door de tuinen naar de diepste plekken stroomt en zich daar ophoopt. Dat kan op straat zijn, maar ook in tuinen, zoals duidelijk te zien is.

Om de wateroverlast op te lossen, kan de riolering worden aangepast, maar alternatieve oplossingen zijn ook mogelijk. Een deel van het water is afkomstig van de daken en tuinen. Met het waterlabel is inzichtelijk gemaakt dat veel woningen in deze wijk een laag

▲ Figuur 2. De weg van het water bij een piekbui in Den Haag, gerelateerd aan de niveaus van de waterlabels.

label hebben (E, F en G). De gemeente kan nu in een berekening met het nauwkeurige model laten zien wat er gebeurt wanneer particulieren in de wijk hun tuin vergroenen en daarmee het waterlabel verhogen naar A t/m C. Met deze informatie kan de gemeenten vervolgens heel gericht bewoners stimuleren om bepaalde maatregelen op hun eigen perceel te treffen. Naast het beperken van wateroverlast heeft het water-

Het waterlabel is een uitstekend communicatiemiddel tussen gemeente en waterschap

label meer voordelen voor de stedelijke waterhuishouding. Een beter label betekent vaak ook minder afvoer van hemelwater naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) en een minder zware piekbelasting van beken en polders. Deze voordelen komen vooral ten goede aan de waterschappen. Het waterlabel is daarmee een uitstekend middel voor de samenwerking tussen gemeente en waterschap. ●

De auteurs danken Arjo Hof (gemeente Almere) Han de Boer (gemeente Purmerend), Rob van der Velde (Watermaat), Wytze Schuurmans (Nelen & Schuurmans) en Elgard van Leeuwen (Deltares). voor hun bijdrage.

WEBSITES

www.deltares.nl
 www.huisjeboompjebeter.nl
 www.nelen-schuurmans.nl
 www.operatiesteenbreek.nl
 www.rainproof.nl
 www.waterklaar.nl
 www.watermaat.nl
 www.waternet.nl

